เอกสารประกอบการสอนรายวิชา

ทฤษฎีองค์การ และการจัดการ

ORGANIZATION THEORY AND MANAGEMENT

พระครูสิริคีรีรักษ์, ดร.

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

รายวิชา ทฤษฎีองค์การและการจัดการ

รหัส ๖๐๘ ๒๐๗

รวบรวมและเรียบเรียงโดย

พระครูสิริคีรีรักษ์, ดร.
อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ที่ปรึกษา

พระราชวรเมธี ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชวรมุนี ดร. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชปริยัติกวี ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร.
พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, รศ.
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

พิสูจน์อักษร ดร.อัครเดช พรหมกัลป์

ออกแบบ นายสมโภช วัฒนะ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ จำนวน ๓๐ เล่ม
ลิขสิทธิ์เอกสารประกอบการสอนเล่มนี้เป็นของ พระครูสิริคีรีรักษ์, ดร.
ห้ามลอกเลียนแบบใดๆ ทั้งสิ้น นอกจากมีหนังสือขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๗ ถนนมหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ โทร. ๐๒-๖๒๓-๕๖๒๓

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ หมู่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐
โทร. ๐๕๖ ๒๑๙ ๙๙๙, ๐๕๖ ๒๑๙ ๙๙๘

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนรายวิชาทฤษฎีองค์การและการจัดการ Organization Theory and Management เล่มนี้ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้น โดยได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาตลอดเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ แนวคิดทฤษฎีองค์การและการจัดการ พัฒนาการองค์การและการจัดการในยุคต่างๆ พัฒนาการทฤษฎีองค์การและการจัดการในยุคปัจจุบัน องค์การและการจัดการแบบประยุกต์วิธีต่างๆ การวิเคราะห์ตัวแปรทางองค์การ องค์การเชิงกลยุทธ์ องค์การและการตัดสินใจ องค์การมหาชนและหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ รัฐวิสาหกิจ การจัดองค์การทางพระพุทธศาสนา และการบริหารองค์กรสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ผู้เขียนได้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้จากผลงานทางวิชาการที่มาจากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและจากมหาวิทยาลัยภายนอก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ทรงคุณความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทั้งสิ้น ดังนั้น จึงขอโมทนาขอบคุณท่านผู้เป็นเจ้าของผลงานเหล่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในเรื่องนี้ให้กว้างขวาง อันเป็นรากฐานให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์และศาสตร์อื่นๆ ต่อไป

พระครูสิริคีรีรักษ์, ดร.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญแผนภาพ	ช
รายละเอียดของรายวิชาทฤษฎีองค์การและการจัดการ (มคอ.๓)	ญ
บทที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ	
แผนการสอนประจำบทที่ ๑	
๑.๑ แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีองค์การและการจัดการ	๒
๑.๒ ขอบเขตของทฤษฎีองค์การและการจัดการ	๓
๑.๓ แนวคิดพื้นฐานขององค์การและการจัดองค์การ	๖
๑.๔ ประเภทขององค์การ	๑๑
๑.๕ กระบวนการจัดองค์การ	๑๔
๑.๖ วัตถุประสงค์ขององค์การ	๑๕
๑.๗ ความจำเป็นของการมีองค์การ	๑๖
๑.๘ คุณลักษณะสำคัญขององค์การ	๑๗
๑.๙ สรุปท้ายบท	๑๘
คำถามประจำบทที่ ๑	๑๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีองค์การและการจัดการ	
แผนการสอนประจำบทที่ ๒	
๒.๑ แนวคิดพื้นฐานขององค์การและการจัดการ	๒๒
๒.๒ ทฤษฎีองค์การและการจัดการ	๒๕
๒.๓ สรุปท้ายบท	๓๖
คำถามประจำบทที่ ๒	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ พัฒนาการองค์การและการจัดการในยุคต่างๆ	
แผนการสอนประจำบทที่ ๓	
๓.๑ แนวคิด ทฤษฎีทางการจัดการ	๔๐
๓.๒ พัฒนาการองค์การและการจัดการในยุคต่างๆ	๔๔
๓.๓ สรุปท้ายบท	๕๖
คำถามประจำบทที่ ๓	๕๗
บทที่ ๔ พัฒนาการทฤษฎีองค์การและการจัดการในยุคปัจจุบัน	
แผนการสอนประจำบทที่ ๔	
๔.๑ องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีองค์การสมัยใหม่	๔๐
๔.๒ ทฤษฎีองค์การและการจัดการยุค Post Modern Organization Theory	๖๑
๔.๓ สรุปท้ายบท	๗๐
คำถามประจำบทที่ ๔	๗๑
บทที่ ๕ องค์การและการจัดการแบบประยุกต์วิธีต่างๆ	
แผนการสอนประจำบทที่ ๕	
๕.๑ โครงสร้างและการออกแบบองค์การ	๗๔
๕.๒ แบบโครงสร้างขององค์การ	๗๖
๕.๓ การออกแบบองค์การ	๘๘
๕.๔ สรุปท้ายบท	๘๙
คำถามประจำบทที่ ๕	๙๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ ๖	**การวิเคราะห์ตัวแปรทางองค์การ**	
	แผนการสอนประจำบทที่ ๖	
	๖.๑ การวิเคราะห์องค์การโดยใช้ SWOT Analysis	๙๔
	๖.๒ กรอบการวิเคราะห์ SWOT	๙๖
	๖.๓ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis	๑๐๐
	๖.๔ SWOT Matrix	๑๐๓
	๖.๔ สรุปท้ายบท	๑๐๖
	คำถามประจำบทที่ ๖	๑๐๗
บทที่ ๗	**องค์การเชิงกลยุทธ์**	
	แผนการสอนประจำบทที่ ๗	
	๗.๑ กลยุทธ์กับการวิเคราะห์องค์การ	๑๑๐
	๗.๒ กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์	๑๑๕
	๗.๓ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ หรือปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือซีเอสเอฟ	๑๑๖
	๗.๔ การตรวจประเมินการดำเนินกลยุทธ์องค์กร	๑๑๙
	๗.๕ สรุปท้ายบท	๑๒๑
	คำถามประจำบทที่ ๗	๑๒๑
บทที่ ๘	**องค์การและการตัดสินใจ**	
	แผนการสอนประจำบทที่ ๘	
	๘.๑ แนวคิดพื้นฐานการตัดสินใจ	๑๒๔
	๘.๒ ทฤษฎีการตัดสินใจ	๑๒๖
	๘.๓ ประเภทของการตัดสินใจ	๑๒๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บทที่ ๘	**องค์การและการตัดสินใจ**	
	๘.๔ กระบวนการในการตัดสินใจและการสร้างตัวแบบ	๑๒๘
	๘.๕ อุปสรรคในการตัดสินใจ	๑๒๙
	๘.๖ ปัจจัยต่างๆ ที่ผู้นำควรหลีกเลี่ยงในการตัดสินใจ	๑๓๖
	๘.๗ สรุปท้ายบท	
	คำถามประจำบทที่ ๘	๑๓๗
บทที่ ๙	**องค์การมหาชนและหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ**	
	แผนการสอนประจำบทที่ ๙	
	๙.๑ แนวคิดและหลักการขององค์การมหาชน	๑๔๑
	๙.๒ หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ	๑๔๕
	๙.๓ สรุปท้ายบท	๑๕๑
	คำถามประจำบทที่ ๙	๑๕๑
บทที่ ๑๐	**รัฐวิสาหกิจ**	
	แผนการสอนประจำบทที่ ๑๐	
	๑๐.๑ แนวคิดพื้นฐานของรัฐวิสาหกิจ	๑๕๔
	๑๐.๒ แนวคิดการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ	๑๕๕
	๑๐.๓ เหตุผลทั่วไปในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ	๑๕๗
	๑๐.๔ เหตุผลเฉพาะในการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ	๑๖๐
	๑๐.๕ ลักษณะและรูปแบบการจัดตั้งของรัฐวิสาหกิจ	๑๖๒
	๑๐.๖ สรุปท้ายบท	๑๖๗
	คำถามประจำบทที่ ๑๐	๑๖๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑๑ การจัดองค์การทางพระพุทธศาสนา	
แผนการสอนประจำบทที่ ๑๑	
๑๑.๑ แนวคิดในการจัดองค์กรคณะสงฆ์	๑๗๒
๑๑.๒ โครงสร้างองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล	๑๗๓
๑๑.๓ ปัจจัยพื้นฐานในการจัดตั้งองค์กรคณะสงฆ์สมัยพุทธกาล	๑๗๕
๑๑.๔ กำเนิดและพัฒนาการขององค์กรทางพระพุทธศาสนา	๑๘๐
๑๑.๕ หลักการจัดองค์กรคณะสงฆ์สมัยพุทธกาล	๑๙๑
๑๑.๖ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์กร	๒๑๗
๑๑.๗ สรุปท้ายบท	๒๒๔
คำถามประจำบทที่ ๑๑	๒๒๖
บทที่ ๑๒ การบริหารองค์กรสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์	
แผนการสอนประจำบทที่ ๑๒	
๑๒.๑ การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยสุโขทัย	๒๓๐
๑๒.๒ การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา	๒๓๓
๑๒.๓ การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยกรุงธนบุรี	๒๓๕
๑๒.๔ การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยรัตนโกสินทร์	๒๓๖
๑๒.๕ การปกครองของคณะสงฆ์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑	๒๓๘

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑๒ การบริหารองค์กรสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์	
๑๒.๖ การปกครองของคณะสงฆ์ไทยตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔	๒๔๒
๑๒.๗ การปกครองของคณะสงฆ์ ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๒๔๖
๑๒.๘ สรุปท้ายบท	๒๔๙
คำถามประจำบทที่ ๑๑	๒๕๑
ประวัติผู้เขียน	**๒๕๓**

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	ทฤษฎี ภูเขาน้ำแข็งของ David McClelland	๒๗
๒.๒	5's Model	๒๙
๔.๑	The Next station of Organization Theory	๖๕
๕.๑	โครงสร้างองค์การแบบเน้นหน้าที่	๗๖
๕.๒	โครงสร้างองค์การเน้นผลผลิตโดยแต่ละหน่วยผลิตดำเนินการอิสระ	๗๗
๕.๓	โครงสร้างแบบตารางแมทริกซ์ของคณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัย	๗๘
๕.๔	การจัดโครงสร้างองค์การแบบเน้นตามลูกค้า การจัดโครงสร้างองค์การแบบเน้นตามลูกค้า	๗๙
๕.๕	การจัดโครงสร้างองค์การแบบเน้นกระบวนการ	๘๐
๕.๖	การจัดโครงสร้างองค์การแบบเน้นตามลูกค้า	๘๑
๕.๗	การจัดโครงสร้างองค์การแบบเน้นตามลูกค้า	๘๒
๕.๘	โครงสร้างองค์การตามแนวดิ่ง	๘๔
๕.๙	องค์การแบบโครงสร้างผสมสายงานหลักและสายงานสนับสนุน	๘๘
๕.๑๐	องค์การแบบโครงสร้างผสมสายงานหลักและสายงานสนับสนุน	๘๖
๕.๑๑	โครงสร้างองค์การแบบแนวนอน	๘๗
๖.๑	แสดงการนำแผนภูมิกลยุทธ์ธุรกิจจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก	๑๐๓
๖.๒	การนำกลยุทธ์จาก S-W-O-T Matrix มากำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับ	๑๐๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๗.๑	การวิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศขององค์การ โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๑๑๘
๘.๑	ความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา	๑๒๙
๙.๑	ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานแม่และหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ	๑๔๘
๙.๒	การจัดโครงสร้างการบริหารของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ	๑๔๙
๑๑.๑	โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์สมัยพุทธกาล	๑๗๔
๑๑.๒	การใช้อำนาจในการบริหารของพระพุทธองค์ในระยะที่ ๑	๑๘๔
๑๑.๓	โครงสร้างการมอบอำนาจในพุทธกาล	๑๘๗
๑๑.๔	การใช้อำนาจในการบริหารของพระพุทธองค์ในระยะที่ ๓	๑๙๐
๑๑.๕	การแบ่งหน้าที่ ๓ อำนาจขององค์กรทางพระพุทธศาสนา	๑๙๔
๑๑.๖	การแบ่งหน้าที่ด้านการศึกษาขององค์กรทางพระพุทธศาสนา	๑๙๗
๑๑.๗	ลักษณะงานที่จัดเป็นแผนกในองค์กรทางพระพุทธศาสนา	๑๙๙
๑๑.๘	การจัดแผนกงานขององค์กรทางพระพุทธศาสนา	๒๐๓
๑๑.๙	การจัดแบ่งสายการบังคับบัญชาตามพระอุปัชฌาย์	๒๐๙
๑๑.๑๐	การจัดแบ่งสายการบังคับบัญชาแบบสลับซับซ้อน	๒๑๐
๑๒.๑	การปกครองคณะสงฆ์สมัยสุโขทัย	๒๓๒
๑๒.๒	การปกครองคณะสงฆ์สมัยอยุธยา	๒๓๕
๑๒.๓	โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์สมัย รัชกาลที่ ๑ – ๔	๒๓๗
๑๒.๔	โครงสร้างการปกครองของคณะสงฆ์ไทย ภายใต้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕)	๒๔๐
๑๒.๕	แผนภูมิการปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๒๔๘๔	๒๔๔
๑๒.๖	โครงสร้างองค์กรคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕	๒๔๘